

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

Kandidatuppsats Företagsekonomi

Kreditgivningsprocessen

- En studie av Swedbank och Svenska Handelsbanken

Externredovisning VT 2010

Författare:

Jessica Albertsson

Josefine Karlenström

Handledare:

Jan Marton

Gudrun Baldvinsdottir

Förord

Vi vill tacka våra handledare Jan Marton och Gudrun Baldvinsdottir vid Göteborgs Universitet, för deras stöd och engagemang under arbetets gång. Tack vill vi också säga till de representanter som medverkat i vår intervjustudie och därmed möjliggjort arbetet.

Göteborg 1 juni 2010

Jessica Albertsson

Josefine Karlenström

Sammanfattning

Titel: Kreditgivningsprocessen – En studie av Swedbank och Svenska Handelsbanken.

Bakgrund: Sedan år 2008 har världen befunnit sig i ekonomisk kris. Denna kris har drabbat såväl svenska som utländska banker runt om i världen, men i olika grad. Bankerna och deras arbete anses ha haft stor del i den rådande finanskrisen, vilket skapar frågor om hur de regleringar som finns fungerar och påverkar bankerna i den meningen de är avsedda att påverka bankerna och hur bankens arbete med kreditrisker ser ut.

Problemformulering: Både Swedbank och Svenska Handelsbanken har drabbats av finanskrisen men Swedbank pekats ut som den största förloraren av dessa två banker. Ser man till respektive banks prestation på den svenska marknaden är det dock Swedbank som visar de bättre siffrorna vad gäller kreditförlust i relation till bankens utlåning och har gjort så sedan 2008. Vi fann det intressant att jämföra hur dessa två banker arbetar med sin kreditgivningsprocess, särskilt då fördelning av kreditförluster skiljer sig åt och då båda bankerna anser sig hålla en låg riskprofil. Den frågeställning som vår problemformulering lett fram till är: *Finns det skillnader i kreditgivningsprocessen, vad gäller kreditrisk, mellan banker? Och i så fall, hur yttras detta?*

Syfte: Syftet med arbetet är att belysa de likheter och skillnader som finns i kreditgivningsprocessen mellan banker.

Metod: Metoden som vi använt har varit av kvalitativ karaktär. Fyra intervjuer, varav två skriftliga och två muntliga, har hållits med två representanter från respektive bank. Utöver intervjuerna har vi till underlag för vår referensram sökt information i relevant litteratur, artiklar och offentliga tryck.

Resultat och slutsats: Studien i arbetet visar att det finns skillnader i Swedbanks och Svenska Handelsbankens kreditgivningsprocess. Studien visar också på vissa likheter. Referensramen belyser olika faktorer som tidigare studier dragit slutsats om att banker beaktar vid en kreditgivningsprocess, men även de faktorer som en bank anses bör beakta vid kreditgivningsprocessen. Två faktorer som betonas i referensramen är kundens återbetalningsförmåga och lämnade säkerheter. Studien visar att såväl Swedbank som Svenska Handelsbanken betonar återbetalningsförmåga medan vikten av säkerheter inte framhålls i lika stor grad. Studien visar också att faktorer ges olika innebörder och tillmäts olika stor vikt. Bland möjliga orsaker som förklarar skillnaderna i bankernas kreditgivningsprocess anges dels bankernas olika strategier, dels deras syn på risktagande.

Förslag till fortsatt forskning: Det finns fyra storbanker i Sverige varav Swedbank och Svenska Handelsbanken anses vara två. Att jämföra samtliga fyras kreditgivningsprocesser och kartlägga skillnader mellan bankerna är ett förslag till fortsatt forskning. Ett annat förslag är att undersöka hur kreditgivningsprocessen skiljer sig åt vad gäller krediter tagna på central nivå.

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	5
1.1	Bakgrund	5
1.2	Problemformulering	6
1.3	Syfte.....	7
1.4	Avgränsning.....	7
2	Metod.....	8
2.1	Val av metod.....	8
2.2	Tillvägagångssätt.....	9
2.2.1	Intervjuurval.....	9
2.2.2	Tillvägagångssätt vid intervjuerna	9
2.2.3	Analys av intervjuerna	10
2.3	Undersökningens kvalitet.....	10
3	Referensram	11
3.1	Bankernas strategier.....	11
3.1.1	Swedbanks strategi.....	11
3.1.2	Svenska Handelsbankens strategi.....	11
3.2	Kreditrisk – En definition.....	12
3.3	Kreditgivningsprocessen.....	12
3.3.1	Reglering på kapitalmarknaden - Basel II	13
3.3.1.1	Pelare 1.....	13
3.3.1.2	Pelare 2 och 3.....	14
3.3.2	Finansinspektionens allmänna råd	14
3.3.3	Faktorer vid kreditgivning	14
3.3.3.1	Forskning om kreditbedömning avseende små och medelstora företag.....	16
4	Empiri	19
4.1	Kreditgivningsprocessen.....	19
4.1.1	Om respondenterna.....	19
4.1.2	Bankernas kunder	19
4.1.3	Synen på kreditrisk.....	20
4.1.3.1	Bedömning av kunders kreditvärdighet.....	20
4.1.3.2	Basel II inverkan på synen av kreditrisk	22
4.1.3.3	Bankernas riskbenägenhet.....	22
4.1.3.4	Bankernas syn av en attraktiv kund.....	23
5	Analys.....	24

5.1	Faktorer vid kreditgivning	24
5.2	Ris klassificering och ratingmodell	24
5.3	Basel II inverkan på synen av kreditrisk	25
5.4	Bankernas riskbenägenhet	25
5.5	Kreditgivning till små och medelstora företag	26
6	Slutsats	27
7	Förslag till fortsatt forskning	29
8	Källförteckning	30
8.1	Litteratur	30
8.2	Offentligt tryck	30
8.3	Intervjuer	30
8.4	Internet	30
8.4.1	Artiklar	30
8.4.2	Hemsidor	31
BILAGA 1	32

1 Inledning

Det första kapitlet beskriver det sammanhang frågeställningen i arbetet befinner sig inom. Kapitlet presenterar således bakgrunden till frågeställningen men också syftet med arbetet.

1.1 Bakgrund

De senaste två åren har stora delar av världen befunnit sig i ekonomisk kris. Det finns flera orsaker till denna kris. En av de större orsakerna anses vara att amerikanska banker, efter uppmaning av den amerikanska staten att öka sin utlåning för att hjälpa fattiga människor, tillämpade en utlåning utan fullgoda säkerheter med krediter till låginkomsttagare samt till människor med betalningsanmärkningar. Den ekonomiska krisen har resulterat i många konkurser och svårigheter för banker att få tillbaks sina utlånade pengar.¹ Enligt journalisten Jacobsson har världen inte bevittnat en liknande kris sedan finanskrisen år 1931.²

I Riksbankens senast publicerade finansiella stabilitetsrapport anges att flera svenska banker står inför ytterligare befarande kreditförluster. Fortsatta konkurser väntas också öka hos företag i Sverige och i andra länder där svenska banker bedriver verksamhet.³ Enligt Riksbankens bedömningar befaras kreditförluster på närmare 155 miljarder under åren 2009-2011.⁴

Hur man kan undvika att en liknande situation uppstår igen är svårt att svara på. Riksbankchef Stefan Ingves meddelande dock så sent som i februari i år att han vill se en starkare reglering av den finansiella sektorn. Han talar bland annat om ett ökat krav på bankernas likviditetsberedskap och riskhantering.⁵ Vid en tillbakablick det senaste seklet kan en rad ekonomiska kriser nämnas där banker med dess kreditgivning blivit föremål för granskning. De otaliga kriserna har fått omvärlden att strama åt regleringen av kreditmarknaden men det finns utrymme för ytterligare förändringar.

Det finns stora risker förknippade med beviljande av krediter och frågan är vilken syn på risktagande som finns i de svenska bankerna. Frågan om hur banker skall mäta kreditrisk finns reglerat i Basel II. Basel II har som syfte att på ett bättre sätt avspeglar bankernas faktiska riskprofil,⁶ och reglerna införlivades i svensk rätt 1 februari 2007 genom lag (2006:1371) om kapitaltäckning och stora exponeringar. Utöver lagen har även Finansinspektionen utfärdat föreskrifter som banker har att förhålla sig till. Basel II innehåller bland annat regler om kapitaltäckning och anger minimikraven på den finansiella buffert som banker skall ha för att möta oväntade förluster; för kreditrisker krävs ett kapital som motsvarar minst åtta procent av institutets riskvägda exponeringsbelopp.^{7,8} Införandet av Basel II har lett till att riskhantering fått en större betydelse.

¹ Lucas, *Finanskrisen 1: Inledning*, 2008-11-08.

² Jacobsson, *Finanskrisen är över år 2012*, 2008-09-21.

³ Riksbankens rapport 2009:2 *Finansiell stabilitet*, s. 10.

⁴ Riksbankens rapport 2009:2 *Finansiell stabilitet*, s. 88.

⁵ TT, *Ingves vill se starkare reglering*, 2010-02-02.

⁶ Finansinspektionens rapport 2001:1 *Riskmätning och kapitalkrav*, s. 3.

⁷ Begreppet exponering definieras som poster som redovisas som tillgång på balansräkning. Hur stor andel av dessa som exponeras mot risk kallas exponeringsbelopp och beräknas utifrån kap 4 lag (2006:1371) om kapitaltäckning och stora exponeringar.

⁸ 2 kap 3 § lag (2006:1371) om kapitaltäckning och stora exponeringar.

Risikkänsligheten skall bättre kunna återspegla den faktiska risken samtidigt som krav på kapitaltäckning skall upprätthållas.⁹

Swedbank och Svenska Handelsbanken är två svenska banker vars finansiella rapporter för år 2009 visar tydliga skillnader vad gäller kreditförluster. Såväl Swedbank som Svenska Handelsbanken följer Basel II och båda bankerna har ansökt om och fått sina individuella metoder för att räkna på kapitaltäckningskravet godkända av Finansinspektionen.

År 2009 har varit ett ansträngt år för Swedbank som drabbats av tunga kreditförluster, främst i de baltiska länderna, medan koncernens svenska bankrörelse inte varit lika förlusttyngd. Kreditförlusterna på den svenska marknaden befinner sig dock ännu i en uppåtgående trend. En jämförelse av Swedbanks kreditförluster på den svenska marknaden år 2008 visar en fördubbling av kreditförluster till 1 355 miljoner kronor.¹⁰ Kreditkvalitén är, enligt Swedbank, ansträngd och banken anger i sin årsredovisning för 2009 att målet är att sänka risknivån under år 2010.¹¹ Swedbanks kreditförluster på den svenska marknaden i relation till bankens utlåning var under år 2009 0,14 %. Motsvarande siffra på kreditförlustnivån för Svenska Handelsbanken uppgick till 0,24 % och bankens totala kreditförluster på svenska marknaden år 2009 till 2 325 miljoner kronor.¹² Dessa siffror avspeglar i stort den fördelning som förekommit de senaste två åren; Svenska Handelsbanken har sedan år 2008 haft en större kreditförlustnivå än Swedbank på den svenska marknaden.¹³

1.2 Problemformulering

Kreditförlusterna för Swedbank och Svenska Handelsbanken, på den svenska marknaden, skiljer sig åt under 2009. Trots att Swedbank drabbats hårt av krisen, understiger kreditförlusterna de siffror Svenska Handelsbanken presenterat för samma period. I årsredovisningarna presenterar de olika bankerna delvis olika kreditpolicy och strategi men samtidigt framhåller båda bankerna vikten av låg risk. Utifrån dessa grunder finns det anledning att anta att bankernas interna riskhantering skiljer sig åt. Hur banken väljer att behandla kreditrisk yttrar sig genom att banken beaktar olika faktorer och lägger olika stor vikt vid dessa olika faktorer. Skiljer sig bankernas kreditgivningsprocess åt innebär det att en kund kommer att bedömas olika i olika banker. Ett oliktsynsätt skulle också kunna innebära att vissa banker är mer riskbenägna än andra och därmed mer utsatta vid lågkonjunkturer, vilket har betydelse för bankens intressenter.

⁹ Finansinspektionens rapport 2001:1 *Riskmätning och kapitalkrav*, s. 3.

¹⁰ Swedbanks årsredovisning 2009, s. 24.

¹¹ Swedbanks årsredovisning 2009, s. 11.

¹² Svenska Handelsbankens årsredovisning 2009, s. 24.

¹³ Svenska Handelsbankens årsredovisning åren 2007-2009, s. 21, 24 respektive 24, samt Swedbanks årsredovisning åren 2007-2009, s. 20, 17 respektive 24.

Det finns tidigare studier av bankers arbete gällande kreditgivningsprocessen. Dessa studier har bland annat kartlagt de typiska faktorer som banker generellt ser till i kreditgivningsprocessen. Frågan som därför kan ställas är om dessa faktorer också återspeglas i praktiken eller om praktiken skiljer sig från presenterad fakta i referensramen vad gäller kreditgivningsprocessen i Swedbank och Svenska Handelsbanken. I en värld som skakats av en av de största finanskriserna torde det vara av stor vikt att kartlägga bankernas arbete avseende kreditrisk och deras arbete med att följa gällande regelverk. Vi finner det därför intressant att ställa följande forskningsfråga:

Finns det skillnader i kreditgivningsprocessen, vad gäller kreditrisk, mellan banker? Och i så fall, hur yttras detta?

1.3 Syfte

Syftet med arbetet är att kartlägga huruvida kreditgivningsprocessen är olika banker emellan och, om så är fallet, identifiera de olikheter och likheter som gör sig gällande.

1.4 Avgränsning

Arbetet avser att undersöka hur Swedbank och Svenska Handelsbanken arbetar med kreditgivningsprocessen. Studien fokuserar enbart på bankernas verksamhet på den svenska bankmarknaden och hur kreditgivningsprocessen ser ut på de båda bankernas lokala kontor i Göteborg. Vidare omfattar arbetet enbart företagskrediter.

2 Metod

Kapitlet presenterar och motiverar valet av forskningsmetod och tillvägagångssätt som tillämpats i syfte att besvara arbetets frågeställning. Kvaliteten på den genomförda undersökningen diskuteras slutligen utifrån begreppen reliabilitet och validitet.

2.1 Val av metod

För att besvara frågeställningen i arbetet har vi valt att göra en kvalitativ intervjustudie. En kvalitativ intervjustudie ger oss möjlighet att gå på djupet med frågeställningen. Metoden lämnar också utrymme för människans egna resonemang och reaktioner,¹⁴ vilket är något vi värdesätter på grund av arbetets undersökande karaktär. De intervjuer som genomförts har analyserats och sammanställts i arbetets empirikapitel.

Utöver den kvalitativa intervjustudien har vi sökt information i databaser, litteratur och artiklar. I första hand har vi använt oss av Google Scholar, tidskriften Business Source Premier och använt sökord som *kreditgivningsprocess*, *credit analysis*, *credit risk* och *banking*. Vidare har även relevanta organisationers hemsidor och publicerade offentliga tryck studerats. Dessa organisationer är Finansinspektionen och Riksbanken. Därtill har de båda bankernas hemsidor fungerat som en informationskälla.

Detta arbete undersöker och kartlägger Swedbanks och Svenska Handelsbankens kreditgivningsprocess och vilken riskhantering och riskbenägenhet som respektive bank har. Swedbank och Svenska Handelsbanken har valts av följande anledningar. För det första har båda bankerna drabbats olika hårt av finanskrisen. Svenska Handelsbanken verkar hålla en jämn nivå på kreditförluster i både hög- och lågkonjunktur, medan Swedbank mer följer svängningarna i konjunkturen. I arbetets första kapitel presenterades siffror över kreditförluster under år 2009 som skiljer bankerna åt. Vidare pekar uttalanden i årsredovisningar på skillnader i bankernas strategiarbete och riskprofil. Dessa anledningar ger skäl att anta att bankernas kreditgivningsprocess skiljer sig åt.

Frågeställningen tar endast sikte på bankernas riskhantering vad gäller kreditrisk i samband med en företagsfinansiering, varvid privatfinansiering helt får stå tillbaka. Denna avgränsning görs därför att volymerna och därmed riskerna är högre vid företagskrediter än vid privatkrediter. Vi drar dock ingen gräns avseende storlek på krediter de lokala bankkontoren får bevilja, varför läsaren bör uppmärksamma att denna siffra kan skilja sig åt, bland annat beroende på storlek av kontor. Respektive banks kunder avgränsas inte heller, till exempel vad gäller bransch, ålder eller storlek eftersom arbetet avser att undersöka hur bankerna rent generellt gör kreditriskbedömningen.

Fokuseringen på kreditgivningsprocessen kopplat till kreditrisk hos bankerna medför att vissa begränsningar görs i arbetet. Detta yttrar sig främst genom att det teoretiska avsnittet som behandlar aktuellt regelverk inte berör de andra risker utöver kreditrisk som regleras i Basel II mer än övergripande.

¹⁴ Trost, s. 9 och 14.

2.2 Tillvägagångssätt

2.2.1 Intervjuurval

Vi valde att kontakta Swedbank och Svenska Handelsbanken vid deras lokala bankkontor i Göteborg. Respektive bank utövar ett självständigt arbete med kreditgivning och det finns, vilket nämnts ovan, anledning att anta deras kreditgivningsprocess skiljer sig åt. Med arbetet hoppas vi kunna bidra med en djupare förståelse inom frågeställningens ramar.

Den första kontakten togs genom personliga besök på de aktuella kontoren och vi beskrev vårt syfte med arbetet och intervjun för att lättare hitta rätt person att intervjua. Valet av respondenter är av stor vikt för att säkerställa kvalitén på studien. Vi har i första hand inte valt respondent utifrån yrkestitel utan på grund av respondentens kunskap och grad av insikt/förståelse för hur banken arbetar med kreditgivning och kreditrisk. Samtliga respondenter har dock likvärdiga arbetsuppgifter och ansvarsområden, vilket gör att presenterat resultat återspeglar, inom de olika bankerna, relativt likställda personers syn på respektive banks kreditgivningsprocess.

En personlig intervju har hållits med en respondent från Swedbank och en från Svenska Handelsbanken. Vidare har ytterligare två kompletterande intervjuer ägt rum med en representant från respektive bank, dessa dock i skriftlig form där respondenterna fick del av det i uppsatsen bifogade frågeformuläret via e-post för att därefter skriftligen besvara däri angivna frågor. De sistnämnda kompletterande intervjuerna utfördes för att kontrollera och öka tillförlitligheten i tidigare respondents svar. I den mån respondenter från samma bank lämnat olika svar har detta påpekats i arbetet. Eftersom bankens anställda bör arbeta relativt homogent ansåg vi det inte nödvändigt med ytterligare personliga intervjuer. Det bör dock uppmärksammas att då vi enbart utfört de kompletterande intervjuerna via e-post så har dessa svar inte kunnat utvecklas till djupare diskussioner.

2.2.2 Tillvägagångssätt vid intervjuerna

Det frågeformulär som vi utformat innehåller inte standardiserade frågor utan frågorna i formuläret avser att uppmana till följdfrågor och djupare diskussioner. Detta är ett medvetet val som gjorts för att nå en ökad förståelse, vilket ligger i linje med syftet med arbetet. Ett standardiserat frågeformulär skulle kunna motverka respondentens möjlighet att föra fram egna åsikter.¹⁵ Ju fler slutna frågor som ställs, desto mindre berättar den du intervjuar, skriver Häger.¹⁶ På grund av uppsatsens undersökande karaktär anser vi att öppna frågor gynnar vår undersökning, vi har därför utformat frågeformuläret med övervägande öppna frågor. Frågeformuläret utarbetades i ett relativt tidigt skede av arbetet och utifrån den information vi tagit till oss genom litteratur och artiklar som behandlar bankers kreditgivningsprocess. Frågornas innehåll och dess inbördes ordningsföljd är avsedda att skapa en röd tråd för guidning genom bankernas kreditgivningsprocess och för att ge en överblick över bankernas generella syn på risk.

Frågorna tillsändes respondenterna i god tid innan de avsatta mötena. Den självklara fördelen med detta är att respondenten kan förbereda sig och eventuellt läsa på vissa specifika frågor som han/hon inte känner till så väl. Svaren kan därmed bli fylligare och mer djupgående.

¹⁵ Holme och Krohn, s. 100f.

¹⁶ Häger, s. 56.

De personliga intervjuerna spelades in, vilket har underlättat den sammanställning av intervjuerna som presenteras i arbetet. Risken att viktig information inte hunnit antecknas eller inte uppfattas har på grund av att intervjuerna spelats in minimerats.

2.2.3 Analys av intervjuerna

Metoden med kvalitativa intervjuer tillåter att respondenten kan prata fritt kring öppna frågor. Svar på ställda frågor kan därför innehålla utsvävningar och liknande. Vi har valt att sammanställa den bild som respondenten förmedlat till oss för att besvara frågeställningen. Vi har därvid inte återgett respondentens exakta ord, en viss tolkning och behandling av respondentens svar har därför förekommit. För att försäkra att informationen uppfattats korrekt har dock respondenterna tillsänts det sammanställda materialet som berör dem och återkommit med bekräftelse om att det vi återgett under empirin är korrekt uppfattat.

Respondenternas svar har analyserats och sammanställts utifrån det frågeformulär som använts. Vi valde att göra analysen utifrån främst fem frågor: vilken kundgrupp banken har, vilka faktorer i kreditgivningsprocessen som är relevant, hur Basel II påverkar bankens kreditriskhantering, vad som utmärker en bra kund samt hur banken själv upplever dess riskbenägenhet. Den information som framkommit under intervjuerna har sorterats och placerats under till frågorna likvärdiga rubriker för att avspegla den sammanfattande bilden av respektive banks kreditgivningsprocess.

2.3 Undersökningens kvalitet

Vid bedömning av uppsatsens trovärdighet och kvalitet finns två begrepp att tillgå: reliabilitet och validitet.

Reliabilitet avser att mäta tillförlitligheten i en studie.¹⁷ Reliabilitet förknippas vanligen med kvantitativa studier då dessa lämnar mindre utrymme för egna tolkningar och reflektioner. För att öka trovärdigheten i vår studie har vi valt respondenter utifrån deras branschkompetens och mångåriga erfarenhet inom yrket. Vidare har respondenten fått korrekturläsa sammanställningen av intervjun och godkänna att den lämnade informationen stämmer och är korrekt uppfattad, detta för att stärka tillförlitligheten. Eventuell brist på reliabilitet kan komma att uppstå utfall att en viss typ av information anses för känslig för att offentliggöras av konkurrensskäl. Syftet med arbetet är dock inte att förklara kreditgivningsprocessen på detaljnivå utan på en mer övergripande nivå, varför denna problematik till viss del undviks.

Begreppet *validitet* kan definieras som "... att vi mäter det vi påstår...".¹⁸ Genom att lägga ner god tid på datainsamling och urval samt val av respondenter har vi avsett att stärka validiteten. Vidare har vi informerat respondenterna om vår studie och vilket syfte studien har, i hopp om att säkerställa respondentens förståelse för våra frågeställningar.

En nackdel med den kvalitativa intervjustudien är att det är svårt att dra allmänna slutsatser av resultatet. Avsikten med vårt arbete har dock inte varit att framställa ett resultat som kan gälla generellt och vara applicerbart på forskning som ligger utanför vår avgränsning. Syftet har istället varit att besvara forskningsfrågan utifrån presenterade avgränsningar i arbetet.

¹⁷ Kvale m.fl. s. 262.

¹⁸ Esaiasson m.fl. s. 63.

3 Referensram

Detta kapitel presenterar bankernas strategier samt de regelverk och faktorer som påverkar bankers kreditriskhantering generellt. Referensramen, tillsammans med den empiriska undersökningen, ligger till grund för analys och slutsatser.

3.1 Bankernas strategier

3.1.1 Swedbanks strategi

Swedbanks vision är att vara den ledande finansiella institutionen på de marknader där verksamhet bedrivs. Genom att erbjuda konkurrenskraftiga produkter och hålla en hög service-nivå önskar banken ha de nöjdaste kunderna. Swedbank är måna om sin personal och menar att friska medarbetare genererar bättre affärer, vilket medfört att banken strävar efter ett öppet affärsklimat. Fokus skall ligga på kunden och inte bankens produkter, vilket är något som är återkommande i Swedbanks värdegrund som bygger på begreppen enkelhet, öppenhet, omtanke och hållbarhet.¹⁹ Under år 2009 har Swedbank påbörjat ett projekt med ledningsstrukturen inom den svenska bankrörelsen där de arbetar för att flytta beslutskraften ut till de lokala kontoren då ledningen anser att det lokala kontoret besitter den bästa lokalkännedomen. Detta skall vara ett sätt att få ökad kännedom om sina kunders behov och förutsättningar.

Swedbank för en kreditpolicy som syftar till att skapa en sund kreditgivning där långsiktighet värderas högt. Kreditgivningspolicyn baseras på olika fundament där analys av kundens återbetalningsförmåga och goda säkerheter alltid skall vara en grundpelare i kreditgivningen. Swedbank eftersträvar att hålla en låg riskprofil där majoriteten av exponeringen skall utgöras av mogna marknader, såsom Sverige.²⁰

3.1.2 Svenska Handelsbankens strategi

Svenska Handelsbankens främsta mål är att ha en högre räntabilitet än genomsnittet för konkurrenterna vilket kan genereras genom lägre kostnader och nöjdare kunder. Banken är sedan många år tillbaka en av de mer kostnadseffektiva bankerna inom universalbankerna i Europa. Lönsamhet prioriteras alltid före volym och banken arbetar för en långsiktighet.²¹

Svenska Handelsbankens arbetssätt präglas av den starka tron på medarbetarnas kompetens och engagemang, vilket ger möjlighet till en stor decentralisering inom organisationen. Ledningen menar att då medarbetare, men också kunder, får ett förtroende så avspeglas detta genom lönsammare affärer och förbättrade insatser. Samtliga affärsbeslut med den enskilda kunden fattas vid det lokala kontoret då Svenska Handelsbanken menar att det inte är någon central enhet utan det enskilda kontoret som är banken. Den lokala kännedomen väger tyngre och arbetssättet har tillämpats inom banken i många år.²² Vid en nyrekrytering eftersträvar banken att finna personal som delar bankens grundläggande värderingar.²³

¹⁹ www.swedbank.se

²⁰ Swedbanks årsredovisning 2009, s. 9.

²¹ www.handelsbanken.se

²² Svenska Handelsbankens årsredovisning 2009, s. 6.

²³ Svenska Handelsbankens årsredovisning 2009, s. 55.

Svenska Handelsbanken för en kreditpolicy som alltid utgår från kundens återbetalningsförmåga. En svag återbetalningsförmåga kan aldrig accepteras med argumentet att banken erbjudits en hög säkerhet eller en god marginal, menar banken. Vidare skall en högre kreditvolym aldrig få stå i vägen för en god kreditpolitik. Banken håller en låg riskprofil, vilket skall ge ökad lönsamhet och lägre kreditförluster jämfört mot konkurrenterna.²⁴

3.2 Kreditrisk – En definition

Kreditrisk definieras av Finansinspektionens som ”... risken för förlust på grund av att en kredit inte fullgörs”.²⁵ Denna definition delas av såväl Swedbank som Svenska Handelsbanken.²⁶

Universitetslärare Hallgren refererar till Professor Sven-Erik Johansson vid Handelshögskolan i Stockholm som gjort en uppdelning av bankernas risktagande, vad gäller specifikt företagskrediter, i två komponenter: risken *vid* betalningsinställelse och risken *för* betalningsinställelse. Risken *vid* betalningsinställelse är den risk som banken försöker att skydda sig mot genom att ta säkerheter, till exempel i form av pantbrev eller företagsinteckningar. Banken kan endast göra anspråk på säkerheten när betalningsinställelsen är ett faktum. Risken *för* betalningsinställelse skyddar sig banken mot genom att endast satsa på de företag som man bedömer kommer att överleva. Är bedömningen av företagets överlevningsförmåga korrekt behöver banken aldrig kontrollera att de säkerheter man krävt verkligen var så värdefulla som man trott.²⁷

Kreditrisken, det vill säga risken för att företaget inte infriar sina betalningsförpliktelser, är på kort sikt beroende av företagets nuvarande likviditet och soliditet och på längre sikt beroende av företagets lönsamhetsutveckling, skriver Smith. Smith skriver vidare att bankernas behov av att bedöma tänkbara framtidsscenarioer är av en ”antingen-eller-karaktär”; framtidsutvecklingen blir antingen sådan att företaget kan infria sina betalningsförpliktelser eller också blir den det inte och kreditrisken uttrycker just sannolikheten för scenariot där företaget inte kan infria betalningsförpliktelserna.²⁸

3.3 Kreditgivningsprocessen

Bankrörelselagen (1987:617) ligger till grund för en banks kreditgivning. I lagens 2 kap 13 § 1 st. kan följande utläsas angående bankers rätt att bevilja krediter:

Kredit får beviljas endast om låntagaren på goda grunder kan förväntas fullgöra låneförbindelsen. Dessutom krävs betryggande säkerheter i fast eller lös egendom eller i form av borgen. Banken får dock avstå från sådan säkerhet om den kan anses obehövlig eller om det annars föreligger särskilda skäl att avstå från säkerhet.

Utöver bankrörelselagens krav på bankerna att beakta kundens återbetalningsförmåga och säkerheter finns andra tydliga regelverk som sätter ramen för bankernas utlåning och som nämner olika faktorer som måste beaktas vid en kreditbedömning. Basel II ställer krav på bankernas riskklassificeringsmodeller (ratingmodeller) och kapitaltäckningsgrad. Finansinspektionens allmänna råd betonar vidare vikten av god kreditkultur.

²⁴ www.handelsbanken.se

²⁵ Finansinspektionens författningssamling, FFFS 2004:6, 5 §.

²⁶ Svenska Handelsbankens årsredovisning 2009, s. 75 samt Swedbanks årsredovisning 2009, s. 50.

²⁷ Hallgren, s. 180f.

²⁸ Smith, s. 20f.

3.3.1 Reglering på kapitalmarknaden - Basel II

Basel II-reglerna införlivades i svensk rätt genom lag (2006:1371) om kapitaltäckning och stora exponeringar, KTL. Reglerna har utarbetats av Baselkommittén och är en internationell standard som gäller inom Europeiska unionen. Reglerna kräver att banker skall ha en tillfredsställande hantering och bedömning av risker och syftar till att en bank inte, på grund av tagna risker, skall äventyra sin förmåga att fullgöra sina förpliktelser.²⁹ Övergripande syftar reglerna således till att förbättra stabiliteten i det finansiella systemet.³⁰

3.3.1.1 Pelare 1

Basel II- reglerna består av tre pelare. Den första pelaren (Pelare 1) består i sin tur av tre delar: Kreditrisk, Marknadsrisk och Operativa Risker. Pelare 1 anger att en bank skall ha en kapitalbas som minst motsvarar summan av kapitalkraven för kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker.³¹ Enkelt uttryckt innebär således reglerna att banken skall ha en viss finansiell buffert och storleken på denna buffert beror på hur riskfylld verksamheten är. Bankens faktiska verksamhet och risktagande återspeglas därmed direkt genom kapitalkraven.³²

För kreditrisker krävs ett kapital som motsvarar minst åtta procent av institutets riskvägda exponeringsbelopp, 2 kap 3 § KTL. För att beräkna kapitalkravet för kreditrisk anges två metoder i 4 kap KTL: Schablonmetoden och Intern riskklassificeringsmetod (IRK-metoden). Kortfattat kan sägas att banken enligt schablonmetoden skall hänföra sina exponeringar till femton föreskrivna exponeringsklasser och åsätta exponeringarna de riskvikter som följer av respektive exponeringsklass.³³ IRK-metoden är ett alternativ till schablonmetoden. Metoden medger banken möjlighet att bestämma riskvikterna utifrån egna kreditklassificeringssystem. IRK-metoden är uppdelad i två metoder, en grundläggande och en avancerad metod.³⁴ Oavsett vilken av dessa interna riskklassificeringsmetoder banken använder måste metoden godkännas av Finansinspektionen, 4 kap 7 § KTL. En mer detaljerad beskrivning av hur respektive metod är uppbyggd lämnas inte här av anledningen att relevans för det fortsatta arbetet saknas; vilken metod banken tillämpar är inte hemlig, dock är innehållet i de mer individuella metoderna sekretessbelagda av konkurrensskäl och en beskrivning av metoderna tillför således inget avgörande till arbetet.

Kapitaltäckningsreglerna om marknadsrisk anger att banken också skall beräkna kapitalkrav för ränte- och aktiekursrisker i handelslagret, avvecklingsrisker och motpartsrisker i handelslagret samt valutakurs- och råvarurisker i hela verksamheten.³⁵ Även i detta fall kan banken använda sig av ovan nämnda metoder för att beräkna kapitaltäckningsgraden.³⁶

Vad gäller den operativa risken stadgar också Basel II olika metoder för att beräkna kapitalkravet. Dessa metoder är Basmetoden, Schablonmetoden och Intern riskmättningsmetod.³⁷ Någon djupare beskrivning av dessa metoder lämnas inte av ovannämnda avgränsningsskäl. Det skall dock

²⁹ www.fi.se

³⁰ Finansinspektionens rapport 2001:1, *Riskmätning och kapitalkrav*, s. 2.

³¹ www.fi.se

³² Finansinspektionens rapport 2001:1, *Riskmätning och kapitalkrav*, s. 2f.

³³ www.fi.se

³⁴ 4 kap 7 § KTL.

³⁵ www.fi.se

³⁶ Se 5 kap KTL.

³⁷ www.fi.se samt 6 kap KTL.

nämnas att man med operativ risk menar risken för förluster till följd av icke ändamålsenliga eller misslyckande processer, mänskliga fel, felaktiga system, externa händelser samt rättsliga risker.³⁸

Dessa tre risker, där kreditrisker utgör i allmänhet den dominerande riskexponeringen för en bank,³⁹ samt beräkningen av kapitalkrav är således något som påverkar bankens kreditgivningsprocess. Som nämndes är det svårt att få insikt i hur banken valt att utforma sin metod. Banken har dock en skyldighet att löpande rapportera uppgifter om kapitaltäckning till Finansinspektionen,⁴⁰ vilken är den organisation som övervakar att regelverket följs.

3.3.1.2 Pelare 2 och 3

Eftersom Pelare 1 innehåller generella regler och inte lägger vikt vid en enskild banks kreditportfölj behövs en mer individuellt anpassad bedömning som kompletterar och fyller ut de generella kraven. Detta behov tillfredsställs genom pelare två. Pelare två innehåller fyra grundläggande krav på banken och tillsynsmyndigheten. För banken ställs krav på att ha en metod för att bedöma det samlade kapitalbehovet i relation till riskexponeringen och en strategi för att bibehålla den önskade kapitalnivån. Tillsynsmyndigheten skall utvärdera bankens bedömning av kapitalbehovet samt ingripa och vidta åtgärder i olika frågor.⁴¹

Den tredje pelaren kräver att vissa uppgifter om risker, kapital och riskhantering skall offentliggöras i syfte att marknadens aktörer skall erhålla större möjlighet att bedöma bankens risknivå och kreditkvalitet.⁴²

3.3.2 Finansinspektionens allmänna råd

Finansinspektionens allmänna råd om kreditriskhantering i kreditinstitut och värdepappersinstitut (FFFS 2004:6) har till syfte att verka för en god kreditriskhantering i bankerna. Grundprincipen är att alla krediter är förenade med risk och därför bör en bank hantera sina kreditrisker på ett sunt sätt så att banken inte överskrider fastställda nivåer som institutet fordrat. Ytterligare skall banken ha en klar kreditstrategi för den marknad den väljer att exponera sig mot. Strategin bör innehålla kreditportföljens sammansättning, diversifiering och koncentrationer. Därtill bör även den valda strategin ge vägledning vid prissättning av risk.⁴³

Institutet bör identifiera och mäta kreditrisk. Vid mätning klassificeras låntagare utifrån risk och denna risk bör avspegla faktisk risk. Det bör även finnas en central funktion för oberoende kontroll och analys av kreditrisk. Denna funktion bör i sin tur rapportera till styrelse, ledning och andra med relevant intresse för informationen. Slutligen bör institutet ha en god kreditkultur där värderingar och normer bildar en sammantagen kreditkultur.⁴⁴

3.3.3 Faktorer vid kreditgivning

Regelverken styr bankens arbete med kreditrisk och påverkar således kreditgivningsprocessen. De faktorer som nämns i regelverken är emellertid allmänt hållna och definierade, varför bankerna har möjlighet att utforma en individuell kreditgivningsprocess. Eftersom regelverken endast utgör

³⁸ 1 kap 3 § p. 15 KTL.

³⁹ Finansinspektionens rapport 2001:1, *Riskmätning och kapitalkrav*, s. 5.

⁴⁰ www.fi.se

⁴¹ Finansinspektionens rapport 2002:8 *Riskmätning och kapitalkrav II*, s. 22.

⁴² Finansinspektionens rapport 2002:8 *Riskmätning och kapitalkrav II*, s. 7.

⁴³ Fi:s författningssamling 2004:6 *Allmänna råd om kreditriskhantering i kreditinstitut och värdepappersinstitut*, s. 2.

⁴⁴ Fi:s författningssamling 2004:6 *Allmänna råd om kreditriskhantering i kreditinstitut och värdepappersinstitut*, s. 3ff.

en ram som banken måste förhålla sig till, kan bankernas kreditgivningsprocess skilja sig åt. I litteratur har banker studerats och vissa återkommande faktorer som påverkar kreditgivningsprocessen har kartlagts.

Broomé med flera beskriver den process som banken arbetar med vid en kreditgivning. Handläggning och beviljning av krediter görs beroende av storlek antingen lokalt, regionalt eller centralt. Den kundansvarige arbetar fram ett beslutsunderlag som sedan läggs fram vid en kreditkommitté. Ärendet drivs av den kundansvarige medan kreditkommittén ger en andra syn på krediten och bedömer huruvida den skall beviljas eller inte.⁴⁵

I riskklassificeringen, som skall omprövas årligen, används både kvantitativa och kvalitativa metoder. Den kvantitativa metoden utgår ifrån företagets resultat- och balansräkning medan den kvalitativa metoden baseras mer på ledningens kompetens och kvalitet samt företagets konkurrenskraft. I kreditbeslutet görs sedan en sammanställd bedömning över kundens återbetalningsförmåga, önskat lånebelopp, ställda säkerheter och riskklassificeringsbetyg.⁴⁶

För att banken skall kunna bilda sig en uppfattning om företagets finansiella status krävs information. Finansiell information finns att tillgå i de årsredovisningar som de flesta företag har skyldighet att upprätta.⁴⁷ Årsredovisningen är ett bra underlag för kreditbedömning när man ser hur ett företag har presterat historiskt.⁴⁸ Utifrån årsredovisningen görs en finansieringsanalys vilken visar hur kapitalet har använts och anskaffats ett givet år. Som ett komplement till finansieringsanalysen görs vanligen en kassaflödesanalys som syftar till att påvisa hur förändringar i kassaställningen uppstått under ett år.⁴⁹ En framtidsanalys där olika typer av budgetar analyseras är vidare av stor vikt i arbetet med att skapa en bild av företagets finansiella status.⁵⁰

Som nämnts, stadgar bankrörelselagen att kreditgivaren i första hand har att bedöma kundens återbetalningsförmåga. Detta krav innebär att kunden måste klara vissa förpliktelser gällande räntebetalning och amortering. Härvid är kassaflödesanalysen återigen ett bra underlag för bedömning då en sådan analys visar just hur företagets överskott från rörelsen har använts till att betala räntor och amorteringar under ett visst år.⁵¹

Risken för fallissemang är ytterligare en del av den bedömning som banker måste beakta. Risken för fallissemang innebär att risken för konkurs eller betalningsinställelse bedöms.⁵² Detta görs genom att banken bedömer kundens finansiella styrka och lönsamhet. Efter att risken för fallissemang har kontrollerats riskklassificeras kunden och tillskrivs ett riskbetyg.

Risken i en kredit kan även följas av det specifika avtal som kunden och banken kommit överens om. Låneavtalet kan innehålla olika klausuler som innebär att specifika åtgärder skall vidtas i samband med utlösandet av olika kreditscenarier. Ett sådant kreditscenario kan exempelvis vara att företagets soliditet faller under en viss förutbestämd lägsta nivå, vilket enligt klausulen

⁴⁵ Riksbankens rapport 2001:2 *Finansiell stabilitet*, s. 65.

⁴⁶ Riksbankens rapport 2001:2 *Finansiell stabilitet*, s. 66f.

⁴⁷ Broomé m.fl. s. 29.

⁴⁸ Broomé m.fl. s. 40.

⁴⁹ Broomé m.fl. s. 38.

⁵⁰ Broomé m.fl. s. 40.

⁵¹ Broomé m.fl. s. 39.

⁵² Riksbankens rapport 2001:2 *Finansiell stabilitet*, s. 66.

exempelvis skulle kunna medföra goda möjligheter att omförhandla gällande kontrakt. Vidare omprövas krediten årligen med i undantagsfall ett kortare intervall. Vid denna process används samma metoder som när krediten beviljades initialt.⁵³

Som ett komplement till den interna riskbedömningen finns externa aktörer som tillhandahåller information om företags betalningsförmåga. Upplysningscentralen AB (UC) är en sådan aktör och ägs gemensamt av bankerna.⁵⁴ Vidare finns externa aktörer som arbetar med riskbedömning, så kallade ratinginstitut. Dessa är av betydelse för bankerna då de kan underlätta riskbedömningen.

Banken har lönsamhetsmål varvid krav på att bankens kunder skall vara lönsamma uppkommer. Kunder förenade med låg risk prissätts som regel med låg ränta. Kreditgivarna måste lära sig bedöma risk på ett tidigt stadium för att kunna ta ut en högre ränta av de kunder som besitter en hög risknivå. Ett annat sätt att skaffa sig lönsamma kunder på är enligt Broomé med flera att nå en ökad specialisering. En specialisering innebär att kompetens skaffas inom vissa branscher, vilket ger en skicklig riskbedömning på det givna området.⁵⁵

Avslutningsvis bör återigen betonas att bankernas interna metoder för riskklassificering kan skilja sig åt. Vissa banker betonar mer de kvalitativa aspekterna vid en kreditbedömning medan andra visar på vikten av specifika nyckeltal som kunden kan presentera. Vidare har bankerna egna interna graderingsmetoder för att uppskatta realisationsvärdet av en ställd säkerhet, vilket är ytterligare en faktor som skiljer sig åt bankerna emellan.⁵⁶

3.3.3.1 *Forskning om kreditbedömning avseende små och medelstora företag*

Det finns forskning kring kreditbedömning som specifikt rör främst små och medelstora företag. En studie av Volker Bruns och Margaret Fletcher från april 2008 fokuserar på små och medelstora företag och deras finansiering. Även om uppsatsen inte gör någon uppdelning mellan olika kategorier av företag utifrån storlek anser vi att studien belyser relevant information inom frågeställningen. Då artikeln refererar till olika källor har detta beaktats vid bedömningen av tillförlitligheten av innehållet.

Bruns och Fletcher anför att det finns svårigheter vad gäller små och medelstora företags möjligheter att erhålla extern finansiering. Banklån är den främsta finansieringskällan för att erhålla nytt kapital för såväl små som medelstora företag i Sverige. De små och medelstora företagen utgör den kundgrupp som är i majoritet vad gäller bankernas utlåning; Swedbank meddelade till exempel år 2006 att denna kategori stod för 98 % av bankens totala utlåning till företagskunder.⁵⁷

Anledning till svårigheter med extern finansiering handlar inte om företagets storlek i sig utan snarare om att merparten av bolagen är privatiserade och att de därmed inte har möjlighet att tillföra nytt kapital genom exempelvis en nyemission, vilket är en möjlighet publika bolag har. En ytterligare svårighet är avsaknaden av informationstvång vilket gör små och medelstora företag mindre transparenta än publika bolag. En informationsasymmetri uppstår således mellan banken

⁵³ Riksbankens rapport 2001:2 *Finansiell stabilitet*, s. 67f.

⁵⁴ Riksbankens rapport 2001:2 *Finansiell stabilitet*, s. 67.

⁵⁵ Broomé m.fl. s. 12.

⁵⁶ Riksbankens rapport 2001:2 *Finansiell stabilitet*, s. 67.

⁵⁷ Bruns och Fletcher, s. 171f.

och små och medelstora företagskunder. Publika bolag erbjuder en helt annan typ av insyn, vilket medför att kreditgivningsprocessen blir mer komplex och att större krav ställs på bankens egen kompetens vid en kreditbedömning. Kreditbedömningen är en kritisk process för bankerna då bedömningen skall säkerställa vilka företag som kommer att kunna återbetala tagna lån och vilka som inte kommer kunna göra det.⁵⁸

Låntagare och kreditgivare har olika riskpreferenser vilket kan leda till en negativ urvalsprocess gällande extern finansiering. Enligt Bruns och Fletcher har låntagare tendens att satsa sina egna pengar i de projekt som de anser tillförlitliga medan de lånar pengar av banken i de mer riskfyllda projekten. För banken är det dock svårt, på grund av nämnda informationsasymmetri, att avgöra huruvida detta är fallet alla gånger. Bankerna arbetar för att bli bättre på att riskbedöma sina potentiella kredittagare genom att samla in information från företagen i form av olika ekonomiska rapporter. Därtill kan banken begära att kredittagaren själv tillför eget kapital samt att de ställer upp med fullgod säkerhet.⁵⁹ Det finns regelverk att tillgå vid kreditgivningsprocessen vilka skall efterföljas. Dock hävdar författarna att processen blir en kombination av gällande regelverk samt banktjänstemannens egna erfarenheter och kompetens, vilket förklarar att processen bör skilja sig åt banker emellan.⁶⁰

Bruns och Fletcher nämner i sin artikel olika typer av faktorer samt information som banken och banktjänstemännen främst ser till vid kreditbedömningen. Den information som bearbetas är de ansvarigas kompetens rörande det aktuella affärsprojektet, där det betonas att humankapitalet är svårbedömt för utomstående. Rätt personal är av betydelse för att kunna förmå att leda projektet mot dess slutmål. Ett sätt att bedöma humankapitalet skulle vara att se hur det aktuella företaget har presterat vid tidigare liknande projekt.⁶¹ Utöver de anställdas kompetens är det av betydelse att bedöma företagets VD. Beroende av hur mycket VD:ns egna prestation är knuten till företagets finansiella utveckling så anser författarna att dennes prestation och riskbenägenhet är sammanlänkade till utvecklingen.⁶² Förutom att undersöka humankapitalet inom ett företag skall information samlas in där det strategiska arbetet tillsammans med de ekonomiska siffrorna skall analyseras. Banken ser även till hur stor andel som utgörs av eget kapital samt hur riskbenägen företaget är.⁶³ Alla dessa faktorer i kombination är de som påverkar utfallet vid en banks kreditbedömning. Anmärkningsvärt är att några av de viktigaste kriterier som nämns är de som blickar bakåt i tiden och ser till historiska prestationer som finansiell ställning, kompetens inom det aktuella affärsprojektet samt historiska prestationer. Detta antyder att bankerna anser att finansiell ställning samt historiska prestationer är av större vikt än framtida aspekter så som budgets.

Bruns och Fletcher drar vidare slutsatser om att det finns ett samband mellan hög riskbenägenhet och en ovilja att lämna krediter, men om företagets finansiella ställning är stark kan detta trots den höga riskbenägenheten generera ett positivt kreditbeslut. Slutligen finner Bruns och Fletcher en koppling mellan riskbenägenhet och ställda säkerheter. De skriver att utfallet, trots en låg risk-

⁵⁸ Bruns och Fletcher, s. 173.

⁵⁹ Bruns och Fletcher, s. 173f.

⁶⁰ Bruns och Fletcher, s. 174.

⁶¹ Bruns och Fletcher, s. 176.

⁶² Bruns och Fletcher, s. 177.

⁶³ Bruns och Fletcher, s. 185.

benägenhet, är sämre vid kreditbeslutet om det även visar sig att en säkerhet är av sämre slag, medan en hög riskbenägenhet och en god säkerhet ger ett positivt utfall.⁶⁴

I artikelns slutsats framgår att banker bör lägga fokus vid ett företags finansiella ställning samt att risken skall flyttas mer från banken till ägarna, detta i form av bättre säkerheter och krav på mer eget kapital.⁶⁵

⁶⁴ Bruns och Fletcher, s. 186.

⁶⁵ Bruns och Fletcher, s. 186.

4 Empiri

Kapitlet är en sammanställning av de intervjuer som hållits med representanter från Swedbank och Svenska Handelsbanken. Sammanställningen syftar till att beskriva respektive banks syn på kreditrisk genom att återberätta den bild som respondenterna förmedlat till oss.

4.1 Kreditgivningsprocessen

Personliga intervjuer har ägt rum med representanter från både Swedbank och Svenska Handelsbanken. Som ett komplement till dessa intervjuer, med anledning av att stärka tillförlitligheten till presenterat resultat, har därtill ytterligare två skriftliga intervjuer med respektive bank utförts.

4.1.1 Om respondenterna

På Swedbank fick vi möjlighet att träffa ställföreträdande företagschef på Swedbanks regionkontor i centrala Göteborg, Christoffer Svensson. Christoffer har 14 års erfarenhet av bankverksamhet och arbetar enbart mot företag. Christoffers arbetsuppgifter består av att leda arbetet genom företagsrådgivarna och säljstödsfunktioner, vilket innebär att hjälpa kunden löpande genom hela affären då de blir helkunder. Den andra intervjun utfördes i skriftlig form med Jari Lampela som arbetar som kontorschef på Swedbanks kontor på Avenyn i Göteborg. Vid den skriftliga intervjun framkom viss avvikande information men i stort lämnades samma svar. Den text som presenteras nedan utgår från Christoffers svar eftersom det var med honom som vi höll huvudintervjun. I de fall respondenterna lämnat olika svar har detta påtalats i texten.

Vår huvudrespondent hos Svenska Handelsbanken var Fredrik Karlberg som är ställföreträdande kontorschef och gruppchef på företagssidan på Svenska Handelsbankens kontor på Hisingen. Han har 10 års erfarenhet från kreditgivning till företag. Han arbetar med kreditbeslut och affärsbedömning till medelstora och stora företag. Den andra, skriftliga intervjun genomfördes med Christian Sjöberg, chef för företagsmarknaden på Svenska Handelsbanken City. Vid denna skriftliga intervju framkom inga avvikande svar, varvid vi i texten nedan valt att återge mötet med Fredrik i sin helhet.

4.1.2 Bankernas kunder

Swedbanks kunder är företag med bas i centrala Göteborg. Kundgruppen Christoffer möter är vidare avgränsad till de företag som har en omsättning runt 10 miljoner kronor och uppåt, dock inte börsnoterade företag. Den kund som han oftast möter är den där ägaren också är VD. Sättet att arbeta på bygger väldigt mycket på relation och förtroende, säger Christoffer.

Samtliga företagskunder hos Svenska Handelsbanken är alltid lokalt förankrade på grund av att banken byggt hela strukturen som definierad till ett antal kunder på marknaden på ett kontor. En annan anledning menar Fredrik är att de lokala kontoren känner den lokala marknaden. På grund av strukturen där det lokala kontoret ytterst svarar mot kunden, är det lokala kontoret alltid kundansvarigt, oavsett storlek på kunden.

Fredrik anger att Svenska Handelsbanken är selektiva i urvalet av kunder. Som exempel nämner han hur Svenska Handelsbanken ställer sig till nystartade företag: *"Upplysningscentralen anger att majoriteten av de bolag som går i konkurs är nystartade företag som går i konkurs inom tre år"*. Mot bakgrund av detta tillåter Svenska Handelsbanken därför ingen utlåning till nystartade bolag.

Utvecklingen av kreditportföljen sker istället mot att hela tiden minska kreditrisken, vilket gör att Svenska Handelsbanken också är selektiv så till motto att hela tiden arbeta för att nya engagemang har en lägre risk än genomsnittet i den befintliga portföljen.

4.1.3 Synen på kreditrisk

4.1.3.1 *Bedömning av kunders kreditvärdighet*

Den bedömning av kunders kreditvärdighet som Swedbank gör utgår ifrån alla aspekter som kan påverka återbetalningsförmågan. Den absolut viktigaste aspekten är, enligt Christoffer, personen bakom företaget varvid frågor som om denna person kan leda sitt företag, om han brinner för det och huruvida han har ”koll på läget” blir relevanta att undersöka. Härvid blir magkänslan viktig och den styr till stor del. Det finns dock olika modeller att tillgå vid bedömningen, liksom möjlighet till testfrågor och att se till referenser. Christoffer beskriver att det mellan kund och bankman ofta uppstår en relation och att den information som förmedlas mellan dessa två parter är svår att ”få ut i skrift”. För Swedbank är det viktigt att belysa personrisken, vilken är stor i ett litet företag. Är resultatet en spegelbild av ägarens drivkraft, kan ett företags framtid påverkas av denna ägare. Hur en företagsledare agerar i osäkra tider och vid oförutsedda händelser är därför en av de viktigaste ledaregenskaperna att analysera, menar Christoffer.

Andra aspekter av stor betydelse är historiska bokslut, vilket är hårdfakta som man betraktar upp till 10 år tillbaka i tiden. Vid en kreditbedömning är de historiska siffrorna viktiga. Därtill skall kompletteras med intern skötsamhet, vilket är hur kunden tidigare har skött sig i banken samt extern skötsamhet vilket banken kan hämta information om från UC. Här har Swedbanks andra respondent Jari uttryckt ungefär samma sak. Han menar att UC, resultat- och balansrapporter, olika typer av budgets och affärsplaner är av stor betydelse för att bedöma återbetalningsförmågan. Jari nämner till skillnad mot Christoffer inget om på vilket sätt eller ens om personen bakom företaget skall bedömas.

Dessa olika aspekter belyser och skapar en bild av företagets historia och hur väl företaget presterat. För att kunna spå framtiden arbetar Swedbank med prognoser som kunden presenterar. Prognosen ”dissekeras” och analyseras av den kundansvarige och ställs i relation till historiska siffror. Prognosen utgör sedan ett underlag till att bedöma lönsamhet och återbetalningsförmåga.

Swedbank använder sig av en modell för att räkna på riskvägt belopp enligt bestämmelserna i Basel II. Modellen ger ett riskklassificeringsbetyg, en så kallad rating, på kunden. Processen att utföra en riskklassificering av en kund är något som görs centralt inom Swedbank. Det lokala kontoret har själva ingen insyn i hur själva processen går till eller exakt hur modellen är uppbyggd. Om modellen kan dock sägas att den bygger på historiska bokslut samt intern och extern skötsamhet givet bland annat att företaget inte har några betalningsanmärkningar och inte byter namn eller styrelse. Utöver dessa kvantitativa faktorer består övriga riskklassificeringen av mjuka data där en personlig bedömning kan göras, varvid nyckeltal och tendenser kan ifrågasättas. Christoffer anger att det inte riktigt går att sätta en procentsats på fördelning mellan ”hårda” och ”mjuka” faktorer men skulle uppskattningsvis gissa att de historiska boksluten står för 90 % av ratingutfallet. Ratingen ligger sedan till grund för prissättningen av risken tillsammans med graden av säkerställande. Pantbrev, företagsinteckningar, borgen är alla exempel på vanliga säkerheter Swedbank använder. Christoffer säger dock att en kredit visst kan accepteras utan fullgod säkerhet om gott skäl finnes.

Svenska Handelsbanken säger att kundernas kreditvärdighet grundas i deras bedömda återbetalningsförmåga. Fredrik säger att personen bakom företaget spelar mindre roll, men också att personrisken har olika stor betydelse beroende på företagets storlek. Som exempel nämner han att en VD i ett litet företag ofta ansvarar för fler områden, vilket kan göra dennes position extra utsatt. Finns det en tillräcklig återbetalningsförmåga är nästa steg att bedöma att betryggande säkerhet för den aktuella krediten finns. Vilken typ av säkerhet banken kräver varierar. Ställandet av säkerhet för krediten beslutas från fall till fall. Fredrik säger att Svenska Handelsbanken bygger sin affärsmodell på att banken ställer upp med individuella lösningar till kunden; *”Vi är ingen breddmarknadsbank som måste passa in alla kunder under vissa fack”*, säger Fredrik. Vad det handlar om är, enligt Fredrik, att förstå affären och återbetalningsförmågan; *”Man kan inte grunda ett positivt kreditbeslut mot bakgrund av att goda säkerheter erbjuds”*.

Hos Svenska Handelsbanken används en individuell bedömningsmodell där varje kund får en egen rating. Kunden behandlas således inte utifrån en portföljbaserad modell. Fredrik illustrerar den individuella bedömningen med ett exempel: Till exempel en bostadsrättsförening i Göteborg bedöms utifrån sin egen finansiella ställning. Ratingen kan aldrig påverkas av en närliggande förenings rating, trots att förutsättningarna må vara likvärdiga. Fredrik är osäker på hur andra banker gör en sådan bedömning, men anger att bostadsrätter i en storstad i viss mån verkar ha betraktats av andra banker som en lågriskkund endast av den anledningen att bostadsrättsföreningen ses som tillhörande av en grupp.

Det är den anställde med kreditbeviljningsrätten för den aktuella kunden som innehar beslutsfattandet om ratingen, en kund ratas således aldrig centralt. Det är kontorschefen som har det yttersta mandatet. Att tillämpa den mer individuella prövningen tror Fredrik kan vara mer tidskrävande men att det också ger ett bättre beslutsunderlag. Fredrik menar vidare att det faktum att kundernas rating sätts av det lokala kontoret utgör själva grunden för bankens affärsverksamhet. Svenska Handelsbanken är väldigt lokal och likväl som kreditbeslutet fattas lokalt, så görs också bedömningen av kundens rating lokalt. Detta verkar dock inte påverka utfallet av ratingen sett utifrån ett bankperspektiv, det vill säga det finns ingen indikation på att en kund skulle vara ratad olika beroende på vilken handläggare som åsatt ratingen.⁶⁶

Den information som samlas in för att bedöma kreditvärdigheten är information om framtida kassaflöde och vad som behövs för att styrka detta, bland annat kundens affärsplan, kredithistorik, budgetar av olika slag, framtidsprognoser samt mjuka variabler såsom företagsledningens kompetens. Det är informationen om de framtida kassaflödena som är av största vikt för att bedöma kundens återbetalningsförmåga och inte de historiska siffrorna, anser Fredrik. Samma förhållande gäller vid åsättandet av rating, det vill säga kundens framtida finansiella styrka väger tyngre än de historiska data.

Riskbedömningen görs med utgångspunkten att Svenska Handelsbanken skall nå lönsamhet före volym.

⁶⁶ För att ge exempel i diskussionen använder sig Fredrik genomgående av UCs betygsskala från 1-5, där 1 är sämst och 5 är bäst.

4.1.3.2 *Basel II inverkan på synen av kreditrisk*

Enligt Swedbank har Basel II påverkat prissättningen av kreditrisk. På grund av kravet på att bankerna skall ha ett kapital på åtta procent av institutets riskvägda exponeringsbelopp är det viktigt att prissätta högrisk kunder med rätt ränta för att kravet skall kunna upprätthållas och för att tillgodose aktieägarnas intresse på god avkastning. Före Basel II var det ofta tillräckligt att se på säkerheten som erbjöds och priset sattes därefter. På en följdfråga om Basel II gjort banken mer selektiv i urvalet av kunder, svarar Christoffer att så är fallet.

Fredrik säger att införandet av Basel II har medfört ett fokus på återbetalningsförmåga, ett ökat fokus på finansiell styrka och att mindre vikt läggs vid säkerheten för krediten. Basel II har dessutom medfört en prisdifferentiering och en individuell kapitalallokering. För Svenska Handelsbanken har regelverket inte medfört något portföljtänk eftersom banken internprissätter utifrån kundens rating, banken tillämpar en individuell prövning.

4.1.3.3 *Bankernas riskbenägenhet*

Christoffer anser att Swedbank har en låg kreditriskportfölj och att den svenska marknaden har varit stabil. Begreppet ”risk” definieras som grad av sannolikhet för att något skall inträffa men det finns två delar i synen, dels risken för att kunden går i konkurs, vilket styr ratingen och dels, om kunden går i konkurs, vilken förlust banken lider för att man inte har tillräckligt med säkerheter. Swedbank lider ingen skada om deras kunder går i konkurs så länge tillräckliga säkerheter finns. Därför ser banken naturligtvis på vad den kan förlora om kunder kommer på obestånd, säger Christoffer. Sannolikheten för obestånd beräknas över hela kreditportföljen och följs upp månadsvis, berättar Christoffer.

På frågan hur banken anser att deras risktagande står sig mot Svenska Handelsbanken menar både Christoffer och Jari att båda bankerna har en lågt uttalad riskprofil.

Banken har en låg riskbenägenhet, menar Fredrik på Svenska Handelsbanken. Bankens mål om lönsamhet framför volym innebär inte nödvändigtvis att sätta ett högt pris på krediter utan handlar om ett kostnadsfokus. Låga kostnader leder till lönsamhet, enligt Svenska Handelsbanken. Det är inte tillåtet att acceptera en kredit endast av anledningen att växa volymmässigt. Banken har fått kritik av aktiemarknaden i högkonjunkturer för att inte vara lika offensiva som de andra svenska storbankerna, men i lågkonjunktur tystnar den kritiken.

Fredrik finner det svårt att uttala sig om hur Svenska Handelsbankens risktagande står sig gentemot de övriga storbankerna, men menar ändå att aktuella siffror över kreditförluster över hela bankernas verksamhet, där Svenska Handelsbanken skiljer sig markant vad gäller storleken på kreditförluster mot de andra bankerna, ger ett svar om att Svenska Handelsbanken tar mycket lägre risker. Fredrik anser att Svenska Handelsbanken är en stabil bank över tiden med ett långsiktigt tänkande och en väldigt närvarande ägare, vilket skiljer sig från Swedbank.⁶⁷ För Svenska Handelsbanken handlar det inte om att kortsiktigt maximera avkastningen för aktieägarna, istället är det personalen som äger banken och detta skapar det långsiktiga tänkandet.

⁶⁷ Swedbank ägs till största del av Folksam.

4.1.3.4 *Bankernas syn av en attraktiv kund*

Affärer där man kan tjäna pengar på icke-riskrelaterade produkter är bra affärer, säger Christoffer. Därtill är principen att skötsamma företag med en kompetent ledning och ägare, som har en sund affärsidé samt goda finanser alltid är intressanta kunder. Jari utvecklar frågan och menar att en bra kund utmärks genom en bra dialog med kunden och en relation där de har en bra kommunikation över kundens behov så att de kan hjälpa kunden med hela deras behov genom bankens utbud.

Enlig Svenska Handelsbanken utmärks en bra kund av att den besitter en bedömd god återbetalningsförmåga, en god finansiell historik, verkar på en mogen marknad med en produkt som inte är alltför teknikbaserad eller utsatt för snabba teknikinnovationer, har en bra spridning av ägandet, har balans mellan eget kapital och korta och långa skulder liksom en god marginal som lämnar ett bra resultat efter finansiella kostnader samt en bra ledningsgrupp. Dessa egenskaper beskriver en kund med låg risk, säger Fredrik.

5 Analys

I detta kapitel tolkas och analyseras det empiriska materialet. Vidare diskuteras det empiriska materialet genom en återkoppling till referensramen och där framställda teori.

5.1 Faktorer vid kreditgivning

Bankers kreditgivningsprocess präglas av olika faktorer som ges olika vikt vid beviljandet av krediter. I referensramen har generella faktorer som banker i allmänhet ser och bör se till presenterats. Dessa faktorer återkommer i praktiken vad gäller kreditgivningsprocessen i såväl Swedbank som Svenska Handelsbanken. Emellertid tillmäts inte faktorerna samma vikt och inte heller grundar alla faktorer kreditbesluten i de båda bankerna.

Vad gäller bedömningen av kunders kreditvärdighet anges i referensramen att kundens återbetalningsförmåga och lämnade säkerheter är av största vikt för en bank att undersöka. Återbetalningsförmågan och lämnade säkerheter är också något som enligt lag skall beaktas. Såväl Swedbank som Svenska Handelsbanken betonar återbetalningsförmågan medan vikten av säkerheter inte framhålls i lika stor grad. Svenska Handelsbanken anger visserligen att det andra steget i bedömningsprocessen, efter återbetalningsförmågan, är att utreda om det finns betryggande säkerheter men betonar samtidigt att banken vill kunna erbjuda individuella lösningar samt att det är av yttersta vikt att förstå affären.

För att bedöma återbetalningsförmågan beaktar de båda bankerna olika uppgifter i kundens bedömda framtid och historia. Swedbank sätter större vikt vid kundens historiska siffror, medan Svenska Handelsbanken betonar framtiden. Detta är en stor skillnad som bör ge ett olikt utfall vid bedömningen av om kunden anses ha en god återbetalningsförmåga.

Båda bankerna anger att det finns något som är särskilt viktigt vid bedömningen av återbetalningsförmågan. Bankerna förmedlar sammantaget följande bild vad gäller synen på faktorn kundens återbetalningsförmåga. Svenska Handelsbanken betonar förståelsen för affären och återbetalningsförmågan, medan Swedbank är mer mån om att förstå personen bakom företaget för att bedöma återbetalningsförmågan. För Swedbank är det givet att undersöka personrisken. Svenska Handelsbanken intar en något försiktigare bedömning avseende företagsledaren där Fredrik menar att en företagsledare inte är oersättlig när det rör sig om litet större företag.

5.2 Riskklassificering och ratingmodell

Svenska Handelsbanken är i synnerhet förtegen om vad deras interna ratingmodell inkluderar. Det framkommer dock av Fredriks svar att banken riktar fokus på framtiden. Fredrik menar att det vid åsättandet av rating är kundens framtida prognostiserade finansiella styrka som väger tyngre än de historiska siffrorna. Som nämndes ovan, finns det en stor skillnad mellan Swedbank och Svenska Handelsbanken i detta avseende. Enligt Broomé med flera består de interna ratingmodellerna av både kvantitativa och kvalitativa variabler och det är dessa olika modellers uppbyggnad som kan skilja sig åt, vilket stämmer väl med den information som samtliga respondenter lämnat i frågan hur deras ratingmodeller är uppbyggda. Det finns inget rätt eller fel, det är upp till bankerna att välja och utforma sina metoder på det sätt de anser bäst.

Vid kreditbedömningen riskklassificerar de båda bankerna kunden, det vill säga tillskriver denne en rating, vilket är i linje med regelverket Basel II. En ratingmodell tar fram ett riskbetyg på en betygsskala. Både skala och gradering är något man kan förutsätta skiljer sig åt mellan bankerna. Det finns dock svårigheter i att exakt återge hur bankernas olika ratingmodell är uppbyggd eftersom bankerna är förtegnade angående sådan information med hänvisning till konkurrensskäl.

Vad som dock kan sägas gällande de olika ratingmodellerna är att Swedbanks modell är uppbyggd centralt och vid en ratingkontroll av ett bolag har, till skillnad mot Svenska Handelsbanken, den enskilde företagsrådgivaren ingen insyn i hur själva processen går till. Svenska Handelsbanken har en modell vilken den med rätt att ta kreditbeslutet har insyn i. Swedbanks lokala kontor får vidare enbart bevilja krediter upp till en viss nivå medan Svenska Handelsbankens decentraliserad organisation möjliggör att kreditbeslut fattas av det lokala kontoret. Frågan är vilken avgörande betydelse respektive upplägg har och vilket som är att föredra. Swedbanks kunder torde komma att bedömas mer utifrån kvantitativa fakta som finansiell ställning medan Svenska Handelsbanken mer kan väga in de kvalitativa aspekterna vid ett kreditbeslutet genom att exempelvis värdera de kvalitativa aspekterna högre då den lokala förankringen gör att den som arbetar med kunden även riskbedömer kunden. Swedbank anger i sin årsredovisning för 2009 att man arbetar med att flytta beslutanderätten till det lokala kontoret. Detta innebär att bankerna kommer närmare sig varandra i detta avseende.

5.3 Basel II inverkan på synen av kreditrisk

Både Swedbank och Svenska Handelsbanken har påverkats av reglerna i Basel II. Såväl Swedbank som Svenska Handelsbanken anger att prissättning av kreditrisk påverkats och att mindre vikt kommit att läggas vid bedömningen av betryggande säkerhet efter införandet av Basel II. Bankerna är dock fria att utforma egna interna riskhanteringsmodeller och regelverket tycks därför inte styra bankerna mot att utforma en viss typ av kreditgivningsprocess; regelverket tillåter skillnader så länge ramarna följs. De interna modellerna har också, som angetts ovan, vissa skillnader men någon större påverkan på kreditgivningsprocessen än nu nämnda tycks inte Basel II reglerna ha haft. Generellt kan sägas att även de svenska lagar och föreskrifter som finns inte påverkar banken i detalj, utan snarare ställer upp ramarna för bankens arbete.

5.4 Bankernas riskbenägenhet

Swedbank och Svenska Handelsbanken anser sig båda ta låg risk. Enligt Christoffer har Swedbank en låg kreditriskportfölj och de i inledningen presenterade siffrorna över kreditförluster på den svenska marknaden i relation till bankens utlåning under åren 2008-2009 styrker Christoffers påstående, i vart fall gentemot Svenska Handelsbanken. Svenska Handelsbanken har dock överlag klarat sig ur finanskrisen bättre än Swedbank då banken inte gått in på den baltiska marknaden och uppfattar sig själva som mindre riskbenägna än Swedbank av denna anledning.

Bankernas riskbenägenhet tycks kunna förklaras genom valda strategier och syn på lönsamhet. Vid en analys av bankernas strategier blir det tydligt att Svenska Handelsbankens lönsamhetsmål skall skapas genom lägre kostnader. Låga kostnader innebär en förhoppning om små kreditförluster vilket torde avspeglade sig genom en försiktig kreditgivning. Vad gäller en svag återbetalningsförmåga är det Svenska Handelsbankens bestämda åsikt att banken aldrig kan bevilja en kredit endast givet en bra säkerhet eller god marginal. En återkoppling till intervjun med Fredrik styrker detta genom hans uttalande om att banken inte godtar krediter till företag som är yngre än

tre år. Likt Svenska Handelsbanken, har även Swedbank som mål att bli ledande inom den finansiella sektorn. Swedbank uttalar dock inte hur detta exakt skall åstadkommas men det är inte nödvändigtvis genom låga kostnader. Den bild som Swedbank förmedlar tyder på att man snarare skall hushålla med ett knappt kapital och att rätt prissättning av en kredit är av stor vikt.

Enligt Svenska Handelsbanken skapar dess ägarstruktur ett mer långsiktigt tänkande än Swedbank. Under intervjun med Christoffer framkommer också att arbetet Swedbank bedriver måste beakta aktieägarnas intresse av god avkastning, något som Svenska Handelsbanken inte är direkt styrda av. Detta kan förklara varför skillnader finns i bankernas strategier. Ett kortsiktigt vinstsyfte kan påverka att Swedbank blir mer risktagande och styrd av aktiemarknadens åsikter än vad Svenska Handelsbanken är.

5.5 Kreditgivning till små och medelstora företag

Bruns och Fletchers studie av små och medelstora företag påtalar olika faktorer som banken främst ser till vid kreditbedömningen. Swedbank och deras kreditgivningsprocess behandlas uttryckligen i artikeln och banken har uttalat att deras största kundgrupp på företagssidan är just små och medelstora företag. Det kan konstateras att resultatet av Bruns och Fletchers studie i mångt och mycket överensstämmer med det resultat som presenterats i detta arbete vad gäller Swedbanks kreditgivningsprocess. Slutsatsen att banker ser främst till historiska faktorer som viktiga vid kreditgivningsprocessen stämmer mycket väl med Swedbanks kreditgivningsprocess, men skiljer sig från Svenska Handelsbanken. Faktorer som företagets personal och VD stämmer också överens med resultatet av vår undersökning av Swedbank. Svenska Handelsbanken skiljer sig, som nämndes ovan, även på denna punkt vilket yttrar sig i att Svenska Handelsbanken lägger tonvikten på främst andra faktorer.

Några siffror på hur stor andel av Svenska Handelsbankens kunder som är små och medelstora företag saknas men det finns skäl att anta att denna siffra är hög då en klar majoritet av de svenska företagen är just små och medelstora företag. Det kan konstateras att Svenska Handelsbanken, även om de med stor sannolikhet har denna kundgrupp som kund, klart avviker från resultatet i Bruns och Fletchers presenterade studie och att Svenska Handelsbanken arbetar med kreditgivning på ett sätt som skiljer sig från det allmänt förekommande arbetet hos övriga banker.

6 Slutsats

I detta avslutande kapitel presenteras de slutsatser som vi finner möjliga att dra. Kapitlet innehåller också våra reflektioner, åsikter samt avslutande diskussion.

Bankernas kreditgivningsprocess är ett konkurrensmedel. Det är därför svårt att erhålla detaljerad information om ratingmodellens uppbyggnad, innehåll eller faktorerens faktiska vikt vid kreditgivningsprocessen. Den slutsats som därför kan dras av undersökningen i detta arbete är av en något generell kraktär. Det råder ingen tvekan om att det finns skillnader i Swedbanks och Svenska Handelsbankens kreditgivningsprocess. Även om de båda bankerna ser till likvärdiga faktorer vid kreditbedömningen skiljer sig vikten av faktorerna åt, vilket resulterar i olika utgång i kreditgivningsprocessen.

Med vår uppsats hoppas vi kunna bidra till en djupare förståelse gällande bankernas kreditgivningsprocess. Bankerna i denna uppsats har vissa intressenter, bland annat investerare och potentiella kunder. Vi önskar även, genom att belysa likheter och skillnader mellan bankerna, att bankernas intressenter skall kunna få insikt i Swedbanks och Svenska Handelsbankens kreditgivningsprocess. För det företag som söker finansiering skall uppsatsen till exempel kunna ge viss vägledning till vem av de båda bankerna man i första hand bör vända sig till. Detta är möjligt eftersom vår analys har presenterat vissa skillnader som kan få avgörande betydelse i valet om att bevilja ett företag kredit eller inte.

De främsta faktorerna som är av vikt vid kreditgivningsprocessen i såväl Swedbank som Svenska Handelsbanken är återbetalningsförmåga och säkerheter. Som nämndes skiljs dock faktorerna åt genom att de tillmäts dels olika vikt, dels olika innebörd. Återbetalningsförmåga för Swedbank inbegriper till stor del att avgöra och bedöma företagsledaren och personrisken som därmed finns vid ett kreditbeviljande, medan Svenska Handelsbanken betonar vikten av att förstå affären. Swedbank betonar även vikten av de historiska siffrorna vid beräkningen av återbetalningsförmågan, vilket skiljer sig från Svenska Handelsbanken som anför att framtidsprognoserna är av större vikt. Eftersom bedömningen och synen på återbetalningsförmåga skiljer sig åt mellan bankerna borde detta resultera i olika kreditgivningsbeslut. Skillnader föreligger vidare i processen vad gäller till exempel bankernas mandat av beslutstagande.

Både Swedbank och Svenska Handelsbankens övergripande mål är att nå lönsamhet. De båda bankerna har dock olika syn på hur denna lönsamhet nås, vilket kan förklara en del av skillnaden i kreditgivningsprocessen mellan bankerna. Medan Svenska Handelsbanken tydligt uttalar att lönsamhet uppnås genom att ta låga risker och låga kostnader, handlar det mer för Swedbank om att hantera det tillgängliga kapitalet på ett bra sätt genom att prissätta vid högre risker och kostnader. En slutsats som kan dras av detta är att Swedbank bedriver en något mer ”offensiv” kreditgivning där högrisk kunder accepteras i större utsträckning till skillnad mot Svenska Handelsbanken. Swedbank är även vad gäller det tillgängliga kapitalet mer selektiva i valet av krediter vilket är något Svenska Handelsbanken inte beaktar.

Även om Basel II är ett regelverk som påverkar kreditgivningsprocessen tycks inte dess inverkan vara särskilt stor. Bankerna torde ha stora möjligheter att påverka sina interna ratingmetoder, varför skillnader kan uppstå i kreditgivningsprocessen. Bedömningen av betryggande säkerheter var en faktor vid kreditgivningsprocessen som ansetts av stor vikt enligt litteraturen. En förklaring till

att denna bedömning inte är så stor för varken Swedbank eller Svenska Handelsbanken kan vara utformningen och innehållet i Basel II. Båda bankerna uttalar att säkerheter kommit att betonas mindre sen Basel II-reglerna infördes.

Detta arbete har inte berört definitionen av riskbenägenhet eller vilket handlande som bör anses vara mer eller mindre riskbenäget. Det är därför svårt att fastställa vem av bankerna som är minst riskbenägen. Det är dock intressant att båda bankerna anser sig ta låg risk samtidigt som kreditgivningsprocessen skiljer sig åt. Vi är dock av den åsikten att presenterade siffror över kreditförluster inte nödvändigtvis måste reflektera ett risktagande, kanske kan de också återspegla en bristande kreditgivningsprocess eller resultatet av att kreditgivningsprocesserna skiljer sig åt?

Avslutningsvis, det finns skillnader i Swedbanks och Svenska Handelsbankens kreditgivningsprocess och dessa skillnader tycks komma från bankernas olika strategier, syn på risk och hur lönsamhet skall nås. Huruvida dessa skillnader sedan yttrar sig i praktiken och för kunden är för oss svårt att säga. Vi kan dock konstatera att båda bankerna är selektiva i valet av kund och kredit men på olika grund. Därav torde valet av bank för en kund vara av stort intresse och vikt, inte minst när det gäller en företagsfinansiering.

7 Förslag till fortsatt forskning

Denna uppsats har presenterat Swedbanks och Svenska Handelsbankens kreditgivningsprocess och lyft fram de faktorer som bankerna ser till under denna process samt pekat på de faktorer som skiljer bankerna åt. Både Swedbank och Svenska Handelsbanken klassas som två av Sveriges fyra storbanker. Ett förslag till fortsatt forskning skulle kunna vara att analysera även Nordea och Skandinaviska Enskilda Banken som anses vara de övriga två svenska storbankerna. En sådan analys är intressant ur det perspektivet att man kan skapa en bild över hur banker generellt arbetar och vilka banker som skiljer sig från majoriteten. Ett annat alternativ skulle kunna vara att lämna det lokala beslutstagandet och undersöka hur kreditgivningsprocessen skiljer sig åt när man ser till krediter tagna på central nivå.

8 Källförteckning

8.1 Litteratur

Kvale, Steinar, Brinkmann, Svend (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Wängnerud, Lena (2007). *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Vällingby: Norstedts Juridik AB.

Hallgren, Örjan (1996). *Finansiell Strategi och Styrning*. Uppl. 6. Värnamo: Ekonomibok Förlag AB.

Häger, Björn (2007). *Intervjuteknik*. Stockholm: Liber AB.

Trost, Jan (2005). *Kvalitativa Intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Holme, Idar Magne, Krohn Solvang, Bernt (1997). *Forskningsmetodik – om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.

Smith, Dag (2006). *Redovisningens språk*. Uppl. 3. Lund: Studentlitteratur.

Broomé, Per, Elmér, Leif, Nylén, Bertil (1998). *Kreditgivning till företag*. Lund: Studentlitteratur.

8.2 Offentligt tryck

Finansinspektionens författningssamling 2004:6 *Allmänna råd om kreditriskhantering i kreditinstitut och värdepappersinstitut*.

Finansinspektionens rapport 2001:1 *Riskmätning och kapitalkrav*.

Finansinspektionens rapport 2002:8 *Riskmätning och kapitalkrav II*.

Riksbankens rapport 2009:2 *Finansiell stabilitet*.

Riksbankens rapport 2001:2 *Finansiell stabilitet*.

Svenska Handelsbankens årsredovisning 2009.

Swedbanks årsredovisning 2009.

8.3 Intervjuer

Christoffer Svensson, Ställföreträdande företagschef Swedbank City, 2010-04-28 kl. 14:00.

Fredrik Karlberg, Ställföreträdande kontorschef, Handelsbanken Hisingen, 2010-04-29 kl 08:30.

Christian Sjöberg, Företagsmarknadschef, Handelsbanken City, 2010-05-09 via e-post.

Jari Lampela, Företagsmarknadschef, Swedbank Avenyn, Göteborg, 2010-05-14 via e-post.

8.4 Internet

8.4.1 Artiklar

Lucas, Dan, *Finanskrisen 1: Inledning*, Dagens Nyheter, 2008-11-08

<http://www.dn.se/ekonomi/finanskrisen-1-inledningen-1.578506>, hämtad 2010-04-23.

Jacobsson, Susanne, *Finanskrisen är över år 2012*, Dagens Nyheter, 2008-09-21
<http://www.dn.se/ekonomi/finanskrisen-ar-over-ar-2012-1.569455>, hämtad 2010-04-23.

TT, *Inges vill se en starkare reglering*, Realtid.se, 2010-02-02
http://www.realtid.se/ArticlePages/201002/02/20100202101631_Realtid903/20100202101631_Realtid903.dbp.asp, hämtad 2010-04-23.

Bruns, Volker, Fletcher, Margaret, *Banks' risk assessment of Swedish SMEs*, Venture Capital, 2008-04
<http://www.informaworld.com/smpp/content~content=a792158691&db=all>, hämtad 2010-05-14.

8.4.2 Hemsidor

Finansinspektionens hemsida, www.fi.se

Swedbanks hemsida, www.swedbank.se

Svenska Handelsbankens hemsida, www.handelsbanken.se

BILAGA 1

Frågeformulär – Synen på kreditrisk

Om respondentens ställning

1. Vilken roll har du på banken och vad är dina arbetsuppgifter?
2. Vilken kundgrupp möter du i din roll?

Om respondentens uppfattningar och åsikter i frågan

3. Hur bedömer ni kunders kreditvärdighet?
 - Vilken typ av information samlas in?
 - Är viss information av större vikt?
 - Hur görs riskbedömningen? Utifrån vilka faktorer?
 - Används särskilda modeller? Vilka? Hur är de utformade?
4. Vilka regelverk har ni att förhålla er till?
 - Hur anser ni att Basel II påverkat er syn på kreditrisk? Finns det några faktorer vid kreditgivningsprocessen som tillkommit eller ökat i betydelse på grund av Basel II?
5. Hur riskbenägen är Er bank?
 - Hur skulle ni själva klassificera ert risktagande; låg, mellan, hög?
 - Hur definierar ni ”risk” (ex. grad av sannolikhet)?
 - Hur anser ni att er riskbenägenhet står sig gentemot Swedbank/Svenska Handelsbanken?
6. Vilka företag är attraktiva låntagare för banken? Någon särskild bransch?
7. Vad utmärker den optimala kunden? Vad är det som gör att ni sätter ert bästa betyg på kunden?
8. Vad anser du skiljer er bank från Swedbank/Svenska Handelsbanken i kreditgivningsprocessen?